

N'ALI

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Any 1 n°7

octubre 1986

PREMIS "BALTASAR PORCEL"

Reunit el jurat qualificador format per Valentí Puig, Baltasar Porcel, Ana Kay, Santiago Cortès i presidit pel Sr. Batle Baltasar Pujol, donà el sigüent veredicta per el Premi "Baltasar Porcel" 1986: Modalitat Juvenil, "La pesca des Bou al Port d'Ardratx" de Francesca Suau Alemany i Antoni Vera i Alemany.

Modalitat Senior: Premi ex-aequo a "El pescador de Andratx" de Manuel Mandianes Castro i "Viatge a través de la literatura d'Andratx cap a Cuba 1850-1950" de Rosa Mª Calafat i Vila.

Premi de Periodisme: 1. premi a "Andratx, pueblo presidido por la emigración" de Miquel

segura. 2° premi, "Andraitx: la Mallorca profunda" de Antoni Papell.

Properament s'anunciarà la data d'entrega dels premis.

MOVIMENT DEMOGRÀ- FIC

NAIXEMENTS

Setembre

Maria Teresa Vich Mercadal
Aina Enseñat Frau
Simó Pérez Ginard
José Manuel Alvarez Pérez
David Antonio González López
Marta Sánchez Moreno
Rosario Martínez Ramírez

* * * * *

DEFUNCIONS

Setembre

Masiana Oliver Porsell
Juan Dugo Martínez
Antonia Maria López López
Max Pal Fraefel
Francisco Ballesteros Cánovas

D'ANDRATX A LLUC

A LLUC A PEU

La darrera setmana de novembre es farà la segona anada a Lluc a peu des d'Andratx que organitza la Coordinadora Parroquial de Joves d'Andratx i aquesta vegada amb la col.laboració del Consell Insular de Mallorca.

Ses gloses d'En Pere-Gil

FLORA MALLORQUINA.
(FRAGMENT)

*Per tota necessitat
en es camp hi ha remei.
Plantes pes nostre servei
trobarem en cantitat.*

*N'hi ha pes nostre aliment
també per ses malalties
i per festes i nuvies
flors tenim a bastament.*

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

N'ALÍ

LA REVISTA DE LA COMARCA DE PONENT

Ap. Correus 79

Andratx

Editen:

Coordinador Parro-
quial de Joves
d'Andratx

Centre Cultural
de S'Arracó

Director: Santiago
Cortès i Forteza

Redactor en Cap:
Gaspar Pujol
i Flexas

REDACCIÓ

Biel Ensenyat
i Pujol, Margalida
Ferrà i Ensenyat,
Gabriel Jofre
i Mir, Maria
José Clar i Roca
Pedro Flexas
i Flexas, Margali-
da Sastre i Parpal,
Bartomeu Bosch
i Palmer, Catalina
Alemany i Riera,
Bernat Bestard
i Nadal, Joana
Alemany i Mir.

EQUIP TÈCNIC

Isabel Ensenyat
i Ensenyat, Maria
F. Pujol i Mulet,
Isabel Alemany
i Moyà.

GERENT

Vicenç Flexas
i Alemany.

Impressió: Tallers
propis.

D.L.P.M. 295/1986

Editorial

La participació d'una nombrosa representa-
ció de la nostra comarca d'Andratx a la
cavalcada de la Beata -més de dues-centes
persones vestides de pagès- posà de relleu,
una vegada més que, malgrat sigui inconscient-
ment, es sent identificada amb els nostres
valors i no pas amb els imposats de fora.
El ressorgiment d'antigues festes i tradici-
ons populars, perdudes feia molt de temps,
així com l'afertament d'altres que semblaven
a punt d'esvair-se fa pensar que a més del
seu caràcter folklòric, religiós o de simple
esplai hi ha quelcom més: la voluntat d'un
poble de no renunciar a la seva personalitat,
a la seva indiosincràsia, a la seva nació,
baldament aquest darrer encara resti confús
per a molta gent. És, però, alentador que
festes i tradicions com la Beata -o la pujada
a Lluc a peu des del Güell, d'Inca o d'An-
dratx, o el nostre Pa amb caritat de Sant
Elm- mobilitzin a molts de milers de mallor-
quins mentres que altres, com la de la "His-
panidad" (o de la "raza" com per més vergonya
la solen anomenar) passin gairebé desaperce-
budes com a reflex de la indiferència de
la nostra gent vers tot allò que a més d'és-
ser-nos alié no pot ésser motiu de cap mena
d'orgull excepte per als conqueridors i
opresors castellano-espanyols.

N'ALÍ

(I) LA BRUCELOSIS

Amb aquest comentari intentarem iniciar una sèrie dedicada a ses malalties dels animals que poden ser transmeses a les persones. Aquests tipus d'enfermetats són anomenades zoonosis

La Brucelosis és una enfermetat infecciosa produïda per una bacteria, que pot afectar a tots els mamífers i se caracteritza per febre, aborts i dolors articulars.

També és coneguda com a Febres de Malta, ja que fou en aquesta illa on s'estudià l'enfermetat produïda per el consum de llet de cabra. Està espergida per tot el món.

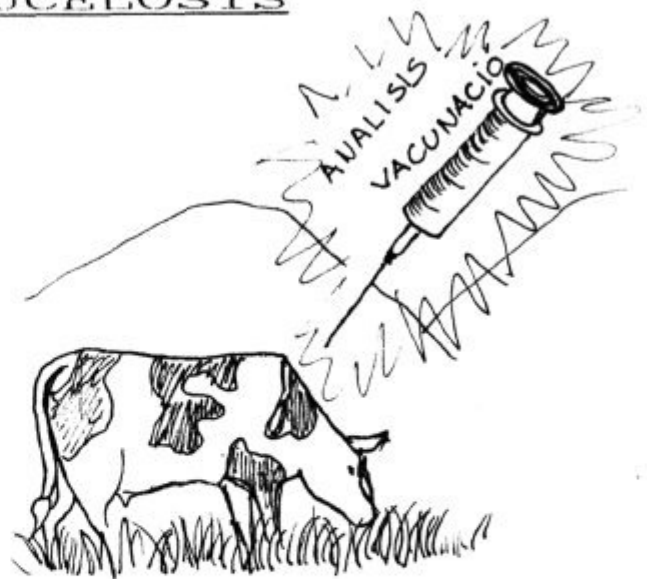
Els nostres animals domèstics la poden patir. Porcs, ovelles, vaques i cabres la mos poden transmetre. (Els darrers més facilment)

Desgraciadament a la nostra vilà s'han donat casos per consum de llet fresca de cabra. Hi altres, moltes, maneres de contagi, per exemple: per manipular segons parts contaminats, per contaminació d'aigües a partir de fems, orins d'animals malats etc.

El microbi sol entrar per via digestiva o a través de petites ferides i per via sanguínea, produint febre i s'escampa per tot l'organisme amb una especial predilecció per les articulacions, els ganglis, els testícules i sobre tot per les placentes si és una femella prenyada (provocant en aquest cas l'abort).

L'animal malalt és una font d'eliminació de "Brucella" dins sa llet, dins s'orí, dins es semen. Ara aquí l'organisme està creant unes defenses que el protegeix cada vegada més i podrà parir normalment, però se converteix en un portador de l'enfermetat i un eliminador de microbis que farà que la brucelosis perduri indefinidament dins d'una guarda.

Ara bé, ¿Cóm podem noltros saber si els nostres animals son portadors de "Brucella" si efectivament hem observat qualque abort sabent que la gran capacitat de immunització (sobre tot en les cabres) pot enmascarar el problema?. Prou senzill: fent una extracció de sang de cada un dels animals

Els animals domèstics ens poden portar la Bruce-
losis

La Brucelosis és una enfermetat infecciosa

i enviant les mostres a un laboratori. Un altre sistema de lluita i control és la vacunació dels animals. Existeix un tipus de vacuna que protegirà durant tota la seva vida, que se dona a una edad primerenca (a les vedelles dels 5 als 8 mesos, a les anyelles dels 3 als 6 mesos). D'aquesta manera, suposant la vida econòmica d'una ovella en uns 8 anys, si vacunasim 8 anys seguits "totes" les anyelles de Mallorca com també totes les altres espècies i no deixant entrar cap animal del continent, podríem garantir que hauríem erradicat l'enfermetat de sa nostra illa. (És clar que això és una utopia).

Hen d'afegir que aquesta lluita se fa organitzada per la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear, ja fa un parell d'anys, i tant les extraccions de sang com les vacunacions d'anyells, cabrides i vedelles són totalment gratuïtes i les vacunes obligatòries.

GABRIEL PUIGSERVER

NACIONALISME MÉS QUE MAI

"Més lluny, heu d'anar més lluny
dels arbres caiguts que ara us empresonen
(...)
més lluny de l'avui que ara us encadena".

LLUIS LLACH, fragment d'"ITACA".

Un dels fets socials més significatius que han tengut lloc aquests darrers mesos a Mallorca (encara que els mitjants de comunicació centralistes que tenim a l'illa ben bé s'han cuidat de no donar-li quasi gens de publicitat) ha estat la celebració del "II Seminari d'informació i estudi" que sota l'organització del grup Blanquerna i amb el títol "Mallorca: arrels històriques, realitat i utopia" es celebrà al santuari de Lluc entre el 25 i el 28 del passat setembre. Si hom sospesa el nacionalisme d'acord amb els resultats de les darreres eleccions ben aviat es cau en el desànim però si ens aturam a contemplar la llavor que poc a poc va brotant al nostre poble hi ha motius per a sentir-se esperançat. Cent cinquanta persones inscrites, de totes les edats però amb ample majoria de gent jove (Les dues terceres parts tenien de 17 a 23 anys), a més dels que hi assistiren ocasionalment (i quants no hi pogueren anar per raons de feina o d'altres?) demostren que de cada vegada són més les persones (i, sobre tot, els joves) que tenen clara la seva identitat nacional.

És encoratjador veure com malgrat tots els esforços que s'han fet i es fan per a neutralitzar-nos com a nació continua viva i puixant la flama nacionalista. És clar que encara resta molta feina per fer perquè són molts, massa, els que es mostren indiferents quan no hostils envers el fet nacional. N'hi ha que ja no canviaran perquè la menjada de cervell ha estat grossa (quina famada que sempre han tengut els imperialistes espanyols!), fins i tot n'hi

ha que han claudicat i després de fer-se passar per més patriotes que ningú ara fan el joc als seus capitosts de Madrid. Però la majoria de mallorquins que encara tenen enterbolides les idees no són sino víctimes del molt temps de desinformació o d'una mala formació fruit de la manipulació del nostre passat i la tergiversació de la realitat actual.

Què fer davant això?. Pens que només hi ha un camí, llarg i potser feixuc però apassionat i engrescador: fer nacionalisme a nivell social i cultural, a nivell de poble, per tal d'anar creant poc a poc una consciència nacional que ens permeti algun dia, per ventura no tan llunyà com sembla, ésser social i políticament la majoria, com avui ja ho son els nostres companys de Catalunya i els correlliguaris d'Euskadi. Crec que aquesta és també la idea de Blanquerna quan des d'una perspectiva "dinàmicament progressista" es defineix com "un grup d'estudi i formació, obert a tots els mallorquins, especialment als joves, que estiguin interessats a conèixer, valorar i promoure la identitat nacional del nostre poble". Aquests joves són (som) els que han de portar el timó del vaixell que ens dugui cap al port del nostre alliberament, fent com aquells passatgers que van emprendre la llarga travessia d'Itaca i als qui Lluís Llach canta tan bé aquells versos que diuen:

"Bon viatge per als guerrers
que al seu poble són fidels".

BIEL ENSENYAT PUJOL

ACTE DE FUNDACIÒ DE LA CONFRARIA
DEL ROSER D'ANDRATX

Dia 10 de maig de l'any 1620 "En nom de nostro Señor Déu Jesuchrist y de la sua Mare Sanctíssima, amèn. Sia a tots cosa manifesta que yo fray Jacinto Gallur, prevere religiós de la sagrada religió de predicadors, lector en sacra theologia, tenint ple poder per les coses debaix scrites del molt Rt. Pare fray Juan del Valle, vicari general y provincial de dita orde de predicadors en la provincia de Aragó... Sabent y entenent la gran devoció dels vesins y habitants de la present vila de Andraig de que se funda confraria de Nostra Señora Sanctissima del Roser en la parrochial Iglésia de dita vila y que per a d'assò se tingué consell en la sala de dita Universitat en què fonch conclús y determinat per los honorables jurats y consellers se procuràs fundar dita sancta confraria per execució del qual consell a instància de molts habitants y visins de Andraig lo molt Rt. señor Pere Juan Morro, prevere rector de dita parrochial, juntament ab los honorables jurats, mitgensant lletres, demanaren y supplicaren al dit molt Rt. Pare Provincial de predicadors fos servit donar llicència a algun pare de dita orde per fundar dita sancta confraria en dita Iglésia en la capella per a dita devoció dedicada ab las gràcias, prerrogativas y privilegis concedits per los Summos Pontífices a los dits confreres de dita sancta confraria E lo dit molt Rt. Pare Provincial, vista dita petició y demanda, concedí y donà la llicència de sobre chalendada y que dita confraria se haja de fundar del modo y conforme los capítols continguts en dita carta y debaix scrites.

Per ço jo dit fray Jacinto Gallur usant de la dita potestat y auctoritat a mi donada y atribuïda, personalment constituït en la dita Iglésia parrochial de Andraig, elegesch y funda dita sancta confraria en la capella a nostra Señora dedicada y constituïda a la part squerra quant se entre en dita Iglésia

de Andraig ab las capitulacions següents, les quals així los honorables jurats en nom de tots los habitants de dita vila com encare lo Rt. comú de preveres prometen y juren observar y fer observar: Primo que tots los anys tingan obligació de portar al llibre ahont stan scrites los confreres de dita confraria an el Pare Prior o principal president del convent més prop de nostra sagrada religió per a que los admeta y veja los que de nou han entrat. Secundo que tots los sermons que se hauran de predicar a compte de dita confraria los haja de encomenar y predicar frares de nostra sagrada religió perquè com a més interessats procuren lo augment y devosió de tant sancta confraria. Tertio que si per temps venidors en dita vila de Andraig o en son districta y terme se fundàs algun convent de nostra sagrada religió se haja de transferir y translladar an al dit en tots los amoluments, béns y interessos temporals. Quarto que han de regonèxer y regonegan a nos y a nostros successors per los verdaders fundadors y governat dita confraria conforme statuts de la que stà fundada en el convent de nostra orde de Sancta Maria de la Minerva de Roma, la qual emperò fundació y erecció fas jo dit fray Hiacinto Gallur com stà dit de sobre ab los dits pactes y condicions y no de altre manera y així bé fas nominació de persona que resta en mon lloch en dita vila de Andraig y rector de dita confraria del dit Rt. Sr. Pere Juan Morro, rector de dita vila qui ara és y per temps serà, donant-li en coatjutor lo venerable mossèn Gabriel Sureda, prevere y beneficiat en dita Iglésia y sos successors, donant en aquells la matexa potestat y auctoritat que circa lo sobre dit jo tinch, la qual confraria servant-se ditas capitulacions et non alias, aprova, ratifica y confirme.

E aquí presents nosaltres Gabriel Jovera, March Barceló, Pere Ansenyat, jurats lo present any de dita vila y en nom de aquella, y nosaltres Pere Joan Morro prevere y rector, Gabriel Sureda, prevere y beneficiat també presents y lo Rt. Comú de dita Iglésia de Andraig representant de grat y de certa sciència acceptam la dita sancta confraria de Nostra Señora Sanctissima del Roser ab lo modo, forma y capitulacions de sobre expressades y contingudes y prometem cada hu de nosaltres in solidum conservar y augmentar totes aquelles coses que a nos y a cada un de nosaltres serà possible fent gràcias an el dit pare provincial y en son nom a V. paternitat Pare lector Gallur de tant sancta obre y benefici supplicant sia tot a honor y glòria de nostro Señor Déu Jesuchrist de la sua Sanctíssima mare la Verge Maria del Roser. Data en la vila de Andraig als X del mes de maig mil sis-cents y vint. A les quals coses foren testimonis specialiter et expresse cridats los honorables Ramon Alemany y Guillem Pujol y moltes altres persones de dita vila de Andraig y jo Raphel Juan scrivà de la predita vila qui en nom y veu del discret mossèn Pere Planes notari he rebut la present acte ut supra".

UN TESTAMENT DEL SEGLE XIII

A les històries i monografies locals que he anat publicant, sempre he ponderat la importància que tenen els testaments del segle XIII perquè gràcies a l'obra piadosa assignada pels testadors ara podem saber algunes notícies referents a les primeres esglésies, convents de frares i monges i hospitals de l'illa, ja que d'altra manera, la documentació és escassa.

Dia 9 d'agost de l'any 1267 la dona Dolça muller de Guillem Poquet d'Andratx disposava el seu testament davant el notari Jaume Marina. Nomenava marmessors Bernat Basset, Domingo Basset i Miquel Donat. Es reservava per la seva ànima i sepultura 300 sous reial de València. Manava ésser enterrada en el cementeri dels frares de Sant

Domingo de Ciutat i els deixava 20 sous pels drets funeraris i d'altra banda 30 sous a la seva "taula".

Assignava 5 sous al clergue d'Andratx i altres tants a l'obra de l'església. Als frares menors de Ciutat lo sous; als frares de Penitència 5 sous; a les monges de Santa Clara 5 sous; a les monges de Santa Margalida 5 sous; a cada hospital i a la casa dels captius 12 diners.

A la seva germana Maria muller de Miquel Donat 100 sous. A cada marmessor 10 sous. De la resta vol que celebrin misses per la seva ànima i la dels seus pares a coneixença de fra Arnau de Castellví.

Els altres béns mobles i immobles els deixa als seus fills a parts iguals i d'aquesta manera són hereus.

Foren testimonis: fra Ramon d'Olzeda prior dels predicadors, Ramon Llull, Jaume Ripoll, Guillem Barber, Pere Llorenç, Bernat Grau, Arnau Coll. (Arxiu Històric Nacional, secció Clero, carpeta 86 n° 10)

SA DRAGONERA

A les nombrosíssimes notícies ja publicades sobre Sa Dragonera, hi hem d'afegir aquestes trobades darrerament:

Dia 20 d'agost de 1567 el lloctinent general del Regne de Mallorca escrivia al capità d'Andratx, el magnífic senyor Jordi Fortuny i al batle de la vila dient: "Per quant som informat que alguns homens d'aquí sens ordre nostre, se passen a la Dragonera, diemvos per ço y manam en pena de CC lliures al fisch real applicadores que de aquí avant no permatau que algú entra en dita Dragonera sots pena de C lliures y altres penes a nostre arbitre reservades ... y si algú entrerà en dita Dragonera lo'ns remetreu pres". El capità i batle d'Andratx contestaren dient que "de continenthavem feta fer una crida per la present vila conforme als manaments de Vostra Il.lustre Senyoria". (Arxiu Regne de Mallorca LC 341 f.53)

Dia 10 d'octubre de 1580 els batles d'Andratx i altres viles marítimes de la part de la muntanya rebien una altra

carta: "Per quant som stats avisats per una satjatia vinguda de Alger que allí en Alger sia quatre galeres molt ben armades per aixir y venir a estes nostres marsy assenyaladament per enderrocar la torra de la Dragonera y les altres torres se fan. Per tant vos diem etc. que vistes les presents fassau fer molt

bones guardes redoblant aquelles y posar bones sentinelles y fer tot lo demés que convindrà fer per dit negoci perquè ab la ajuda del Senyor y vostra bona diligència pugau esser preservats de tots perills". (ARM LC 348 f.300)

RAMON ROSSELLO VAQUER

I JA FA 50 ANYS

Al número 731 de la revista "Lluc" corresponent als mesos de juliol-agost aparegué la publicació d'un manifest sortit a llum al juny del 36 i signat per quasi tota la intel·lectualitat mallorquina d'aleshores, entre els quals figuraven alguns veïns del nostre poble.

Això juntament al contingut de l'escrit ens ha mogut a la redacció del present article.

És un contingut ple d'actualitat, és una "afirmació d'una unitat de sang, de llengua i de cultura, afirmació de fidelitat a la pàtria natural que és, per damunt de tota política, la terra on és parlada la mateixa llengua nostra", sense oblidar en cap moment la rica particularitat del nostre parlar i dels nostres costums, marcats pels aconteixements polítics i el fenomen de la insularitat. Mostrant així una adhesió al sentiment Nacional de Països Catalans.

En resumides contes aquests és el missatge que trasmetia la intel·lectualitat mallorquina a Catalunya en resposta al manifest de semblants característiques que ens havien adreça a la primavera del mateix any els estaments polítics i culturals del Principat.

Entre els signants mallorquins hi trobam Josep Ensenyat, Bernat Juan i Bernat Jofre,

com abans hem dit fills de la nostra vila. Les circumstàncies que seguiren a la publicació del manifest no varen esser afavoridores dels propòsits que en ell s'esmentaven, la qual cosa féu que les actituds globals de la societat i particulars dels firmants prenguessen camins força diferents. Així Josep Ensenyat col·laborà activament amb el nou règim, éssent procurador en Corts. Contrària postura mantingué Bernat Jofre qui fidel als seus principis, s'exilià. Postura intermitja fou alimentada per Bernat Juan qui es va desentendre i no es manifestà més sobre la qüestió.

De la mateixa manera que ho feren els nostres paisans els camins empresos pels altres signants foren també diversos, inclús es redactà un contramaniest que aparegué a diferents periòdics de les Illes, (El Dia, Ultima Hora) amb data Palma 17 de setembre de 1936, escrit ja en castellà i amb un caire prou distint, ("Lluc", octubre del 86 n° 733)

MARIA MAGDALENA
BIEL ENSENYAT I PUJOL

* * * * *

EL POBLE QUE GUARDA LA SEVA
LLENGUA TE LA CLAU DE LA SEVA
LLIBERTAT

* * * * *

MAI NO SEREM SI NO INTENTAM SER
NOSALTRES MATEIXOS

LA PEIXATERIA DE S'ARRACÓ

Ja fa uns quants anys a S'Arracó es venia peix que els nostres pescadors pujaven de Sant Elm fresc que botava i ei duien a l'antiga plaça del mercat del nostre poble. Amb els anys els pescadors s'anaren morint o jubilant, -només en queda un, avui en dia i desitjam que per molts d'anys- la plaça es va tancar, se va anà degradant i a la fi es va tomà i l'assumpte del peix va quedar en que una vegada a la setmana venien a vendre peix a S'Arracó un o dos peixeters o peixeteres de fora i la gent en sentir el corn pel seu barri sortien a comprar el peix just davant el seu mateix portal. Fa devers uns cinc anys, les autoritats sanitàries cregueren que els cotxes que menaven els peixeters no eren el lloc més adequat per a la venda dels seus productes i es va fer una reforma a la vella bugaderia de l'edifici de Ca Ses Monges, al cantó que dona a la plaça i es va habilitar una sala enrajolada fins al sòtil i una sortida d'aigua, com a peixeteria. Durant el temps que s'hi va treballar a la reforma ja es va prohibir vendre el peix pels carrers la gent ho prengué amb calma i mesura esperant confiats l'acabament de la feina. Les obres s'acabaren, emperò la peixeteria mai s'ha aprofitat com a tal. I avui en dia qui vol menjar peix ha d'anar a comprar-ne a Andratx i això no està a l'abast de tothom; la gent no és que en vulgui un servei diari emperò diguem-ne que almanco una volta a la setmana, seria ben rebuda la vinguda de qualcú a vendre'n. I nos demanam tots a veure perque no se fa servir la peixeteria? La dieta de la gent major del nostre poble seria molt més rica i variada i parlam precisament de la gent major que tal volta és la que té més dificultats per a desplaçar-se a la vila. Podem dir en fi que és una aspiració ben generalitzada de tot S'Arracó.

INAUGURAT L'ORGUE RESTAURAT DE S'ARRACÓ

Una assistència extraordinària -i altre vegada S'Arracó demostrà que repon prou bé quan es tracta d'actes culturals- va acompanyar la inauguració de l'Orgue restaurat de S'Arracó que tengué lloc dia 27 de setembre. El programa que executà en Jan Jonjepier d'acord amb les característiques de l'instrument acabat de reformar, va esser ben de l'agrat de tothom; la interpretació del mestre holandés fou excel·lent i la gent li agrai força. Hi erem presents ademés es restaurador Jon Veldkamp que hagué d'atropellar fort juntament amb Walter Maier per tal de tenir-lo a punt aquest dia. Els arraconers n'estan molt contents de tots tres i de tenir l'orgue en condicions. Esperem tenir el gust de deleitar-nos sovint amb els seus sons.

NOVES CABINES

TELEFÒNIQUES A

SANT ELM

En el passat mes de setembre ha estat instal·lades a Sant Elm unes noves cabines telefòniques a Sant Elm, concretament una a la plaça de Na Caragola i un altre que serà instal·lada a Sa Punta Blanca. També hi posaran bancs per la gent que hagi de fer coa.

Certament una millora que tots els veïnats agrairan aquesta millora que ha estat gestionada per l'Associació de Veïnats.

UNA PROTECCIÓ

LA voravia que voreja la mar de la denominada "Cova d'en Fuster i la baixada al mollet, per la part de ponent, és un perill evident ja que no hi ha cap protecció. Seria de desitjar que se cerqui una manera d'evitar el perill i no cercar sol·lucions quan s'han produït un mals que s'hagueren pogut evitar.

ELS TORRENTS

No fa gaires dies hem pogut veure per TV i amb moltes fotografies a diaris i revistes els desastres ocasionats per l'aigua de pluja a tot arreu de la Mediterrània espanyola; a Mallorca ja hi va arribar molt debilitada lo que en deien "gota freda" emperò així i tot hi hagué qualque petita inundació. A la nostra contrada la pluja aquesta vegada ha caiguda bé i dolçament i em podem donar gràcies a Déu, perque no hi ha cap torrent del nostre terme que estigui en condicions de suportar un arruixat d'una mica d'envergadura. Recordem que les darreres vegades que ploqué prou fort, ja fa devers quinze anys i els desastres que causà, i és que les nostres torrenteres pateixen de que poca gent hi perd temps en fer-les netes i els pocs que ho fan als seus bocins no aclareixen massa perque la brutorada que en cas de ploure fort duria l'envestida tanmateix feria tala als seus troços.

I en tot i això, ¿no es podria fer una normativa municipal que obligàs a fer net o dugués envant la iniciativa i fer pagar després als propietaris que en son veinats dels torrents, o acollir-se per ventura, si n'hi ha, a ajudes del MOPU o de la Comunitat Autònoma segons sia competència? o bé informar als propietaris de les passes que s'han de fer per arribar a una solució.

És hora de posar remeis i no esperar "tenir l'almut pel cap" com solem dir correntment.

NOVA JUNTA DIRECTIVA AL PORT

L'Associació de veinats del Port d'Andratx votà la seva nova Junta Directiva que quedà constituïda de la següent forma: President: Roger Van Roy, Vicepresidents: Ana Kay y Joaquín Domínguez; Secretària: Neus Angles; Tresorer: Miquel Alemany; Vocals: Jordi Bascones; Antoni Calafat; Rosa Maria Calafat; Antoni Garcia; Sebastià Karig; Ramon Luque; Joan Moragues; Jordi Muntaner; Antoni Pereira; Joan Porcell; Bàrbara Weil.

CORO PARROQUIALA S'ARRACÓ

Un grup de gent jove, sota la direcció de Robert Walter Meier, estan preparant un coro per actuar a les properes festes de Nadal a la parròquia de S'Arracó.

ASSAMBLEA A SANTELM

El propassat dia 26 de setembre l'Associació de Veïnats de Sant Elm celebrà Assamblea General Ordinària, hi concorregueren 15 socis a més de la Junta Directiva, lo que demostra el poc interès que cap a l'Associació senten el propietaris, veïns i comerciants de dita zona.

EL CAMI DE SONCASTELL SERÀ AS-FALTAT

Dins el presupost de 1987 del Consell Insular de Mallorca, ha estat previst l'asfaltat i acondicionament del camí rural denominat de Son Castell, de la volta de Ca Na Putxa -Hort de Can Castell- fins al carrer Porvenir. Aplaudim aquest encert del nostre representant municipal ja que aquesta millora permetrà que molts de veïnats del barri II i de les foranes tinguin un accés sens haver de atravesar tot el poble.

UNES OBRES QUENO ARRIBEN AFER-SE

Arriba Tots Sants i les polèmiques i promeses obres del cementeri de S'Arracó no arriben a començar com tampoc sabem res de les ja massa comentades i planificades obres del nou dispensari de S'Arracó i també D'Andratx. Esperam, desitjam i confiam que unes i altres no s'estorbaran gaire en començar. Hem de pensar que cada dia que passa encareix molt més el cost ja de per sí alt de les mateixes.

CAMPOS ANCESTRALES*

Entre árbol y árbol, entre ejido y ejido, se alza el pueblo. El pueblo es pequeño, es recogido, es solazado y bullente. Sus pequeñas calles como líneas de hilo en una madeja entrelazada, surcan precisas el corazón del valle. El verdor del pasto en primavera se confunde con los árboles que poco a poco ganan profundidad en la montaña. Las hayas, pinos, abedules y abetos cubren los pináculos de los ejidos, llenando de hojas inmortales las sombras permanentes del pueblo. Son los ríos, los pequeños y cursados ríos los que llegan a tocar al pequeño pueblo, y quienes le dan vida.

Aquella pequeña cas entre los árboles, parece como si quisiese aproximarse a la alegría de los habitantes en verano. Nadie queda triste. Los habitantes de este pueblo son parvos, de tez oscura y de facciones afables como si todos hubiesen salido de una encella. Los reducidos adoquines de las calles, que las cruzan de parte a parte en toda su extensión recuerdan las vidas de los hombres, tan inherentes pero destrabadas por la existencia.

Las menudas casas encaladas parecen combatir simultáneamente por ese palmo de terreno ganado al mar por el hombre en la última primavera. Y los tejados, frondosos, parecen luchar entre sí para no estorbarse unos a otros y proteger su patrimonio. Son los estribos pingües en detalles los que dan a ese pueblo, a cualquier pueblo de nuestro origen, su carácter especial. Incluso en el decrepito edificio que anteriormente era el Banco, habían abandonado las cigüeñas los despojos de sus nidos, inundando el ambiente de una especial uterinidad.

Las sombras desechadas por las estelas de los aviones que vadeaban el cielo, hasta aquella línea de hierro, que servía de comunicación con lugares abyacentes, habían doblegado en su empeño, y estaba totalmente recubierta de esteperoles, verdugos, aulagas, alboradas, guirnaldas, jaras negras, limoneras, blancas y tantas y tantas florecillas y arbustos que encontraron cobijo entre los forjados hierros de la vía férrea.

Incluso los medrados del lugar, ven con buenos ojos aquel vetusto molino que permanece en el altozano del río. Aquellas imperecederas tardes de estío, en el que los más galopines de la aldea se encaramaban a aquel chopo insigne en el que encontraban lugar de recreo. Aquel viejo molino, que principio de tantos juegos había sido y que manantial de semillas era en un tiempo, ahora permanecía callado, tránsito y harto inhabilitado.

El ayuntamiento, donde tantas y tantas sesiones, con el reparto de aguas de por medio, se había congregado, ahora no era más que un recurso para que los añosos concejales hablasen de espigar o de aquel hijo que tenían en Alemania y que conseguía franquearse camino.

Era sin embargo la iglesia, románica ella, la que présagiaba vida en el villorreo. Sus ancestrales campanas convocaban a la comunidad que acudía sin recelo al cónclave semanal.

Las pasadas cosechas de trigo, arroz, vid y aquella fecunda ganadería de otros tiempos, con la alegría en las moradas tras el duro día de trabajo hacían pensar que eran las gentes las que daban vida al último recurso del pueblo. Eran los ejidos espigados y verdes y los estribos pródigos en detalles los que incitaban a esperar tiempos más venideros y más fecundos para la pequeña aldea.

La tranquilidad, la paz interna de los habitantes no se

(Pasa a la página siguiente)

(Viene de la página anterior)

puede obtener con las disipaciones ciudadanas por mucha bien-
andanza que produzcan y así discurrían los aldeanos, que
incluso habían desguarecido una pequeña fábrica, que habían
enplazado los ciudadanos en su provecho. Quizá sea cierto
"que el agua pasada no mueve molino" pero profeso y doy por
cierto, que a pesar de que los tiempos pasados, siempre nos
parecen mejores, debemos luchar por volver a tornar a esos
campos, que eran nuestro hogar y se han convertido en un
fosal.

JOSÉ ANTONIO CASADO LLAMAS

*Este trabajo fue premiado en el Colegio La Salle
de Palma el curso 1984-1985.

SOBRE LA PAU

De vegades la pau
no és més que por:
por de tu, por de mi,
por dels homes que no volem la nit.
De vegades la pau
no és més que por.

De vegades la pau
fa gust de mort
Dels morts per sempre,
dels que són només silenci.
De vegades la pau
fa gust de mort.

De vegades la pau
és com un desert
sense veus ni arbres,
com un buit immens on moren els homes,
De vegades la pau
és un desert.

De vegades la pau
no és més que això:
una buida paraula
per a no dir res.
De vegades la pau
De vegades la pau
tanca les boques
i lliga les mans,
només et deixa les cames per fugir.
De vegades la pau.

De vegades la pau
fa molt més mal;
de vegades la pau
fa molt més mal.
De vegades la pau.

RAIMON

REMEIS CASOLANS

Avegades tenim qualque cosa que ens fa mal i no sabem com arreglar-ho. Una d'aquestes coses és un uxol. Noltros sens que ni el metge, ni l'apotecari ni el capellà, s'enterin vos donarem uns remeis que esperam aniran bé: Quan un té un uxol ha de resar tres vegades seguides aclucant els ulls aquesta oració:

"Desfeta

¿Qui t'ha feta?

Mal te fongues

com la rosa en el roser

En nom de Santa Llucia,

aquesta desfeta no hi sia;

en nom de la Santíssima Trinitat que aquest mal sia curat.

Si de cas aquesta oració no anés bé, és la que diven a Esporles, diriem la que diven a Artà, que és més llarga i això és com les medecines que les més cares són les més bones.

"Desfe't tu, qui ets feta

de carn i de sang;

així et fonguesses

com la sal en l'aigo

i la neu al sol.

Blanca desfeta,

així et fonguesses

en nom de Déu.

Santíssim Nom de Jesús,

que aquest mal no cresca pus;

Santíssima Trinitat,

que aquest mal sia prest curat;

Santa Llucia,

que aquest mal faça sa seva via.

Si en tot i això s'uxol no s'en va, feis un caramull de pedres i passarà al primer que tomí el caramull. Si no el tomàs ningú o això també fallàs anau a veure el metge però no li contàssiu mai això que heu fet ja que aquest uxol vos quedaria marcat per sempre a s'ull.

Noitros sabem que ni ha gent que té remeis casolans si les mos deis els podem anar publicant a N'ALÍ en nom vostre, que no vos interessa que surti el vostre nom? no vos preocupeu ningú sabrà qui mos ho ha dit. Tant mos ho podeu dir per escrit com de paraula i noltros prendem nota per la seva publicació.

COCA D'ANOUS

Aquest mes Na Joana M^a.Pujol Alemany mos ha duit aquesta recepte d'una coca que creim que ha de ser molt bona. Si vos animau a fer-la vet aquí la manera:

INGREDIENTES:

Bizcocho

4 huevos

2 botes harina de fuerza

1 bote de azucar

1 bote de nata asturiana

1 paquete de flan Royal

1 paquete de levadura Royal

Crema de nueces

150 g. de nueces

150 g. mantequilla

1 bote de azucar

3 cucharadas soperas de leche

Modo de hacer el bizcocho:

Se mezclan las yemas con el azucar luego la nata y el paquete de flan Royal todo se mezcla bién mezclado; se montan las claras a punto de nieve, se mezcla bién y por último se añade la harina mezclada con la levadura Royal, cuando el bizcocho está cocido, será cuando el palillo sale limpio -hay que ir con cuidado porque el punto de cocción es muy importante- se saca del horno y se va pinchando con un palillo para que la crema pueda ir filtrándose en el bizcocho. Se pone la crema por encima y se pone al grill unos minutos pero con cuidado porque pronto se quema.

Modo de hacer la crema:

En un cazo se pone la mantequilla para que se derrita a fuego lento, se le añade el azucar, las nueces troceadas pequeñas y tres cucharadas de leche cuando está todo bién derretido se pone sobre el bizcocho y al grill.

La medida que empleo para la harina y el azucar es el mismo bote de nata La Asturiana.

Buen provecho.

Si vos surt bona i mos voleu convidar ja ho direu. Ah! un consell: procurau que no se vos cremi ja que hem sabut d'una senyora que feu la coca del mes passat però se va cremà.

X I U - X I U

No todo fueron pérdidas en el partido frente al Santa Ponça y si no que se lo pregunten al tesorero del club, el cual daba saltos de contento al llevar a cabo el recuento de lo recaudado en taquilla, hacia muchos años que no se había hecho una recaudación tan sonada. Lo dicho a grandes males buenos remedios.

* * * * *

Verdaderamente a la mayoría de nuestros jugadores habrá que ponerles un bozal y es que a protestar nadie les gana y todo ello en perjuicio del propio club. Mientras no se demuestre lo contrario al árbitro no hay que hacerle ninguna observación, ya que a base de tarjetazo éste siempre lleva las de ganar. Habría que ver lo que lleva pagado el club por este concepto.

* * * * *

Que diferencia de los primeros partidos a los actuales, antes había alegría y goleadas, ahora ya simplemente ni se ganará que los equipos que vinieron al principio no daban la talla. Ahora el quid de la cuestión es saber si el verdadero equipo es el de antes o el de ahora. Si quereis mandarnos vuestras respuestas entre las acertadas sortearémos un chupa-chup.

* * * * *

Tampoco los árbitros nos ayudan lo más mínimo, más bién lo contrario. Ellos arbitran según su concepto y creencia pero curiosamente siempre van en contra del C.D. Andratx. Si esto no se arregla habrá que creer en alguna manía persecutoria hacia nuestros colores.

* * * * *

En el organigrama de los juveniles ha habido cambios, pero ni por esas, se sigue perdiendo. Mucho trabajo le va a costar a Juan Forteza enderezar la actual marcha. Creemos, no obstante, que Juanito es el único que lo puede arreglar, pero repetimos que mucho trabajo le va a costar y es que el mal actual del equipo es el comportamiento discolo de algunos jugadores, que prefieren otras cosas ser jugados en el fútbol y por tanto

a jugar al fútbol y por ello sería menester que se plantearan la situación de jugar con ganas o por el contrario dar paso a otros, que si bién no son tan buenos, al menos jugarían con gusto.

* * * * *

Ciertamente el calendario no ha sido muy propicio para nuestro equipo ya que desde el principio hemos tenido todos los equipos grandes. Ahora vienen los equipos más asequibles, así y todo habrá que dar el callo si no queremos ver a nuestro equipo abocado a lo irremediable.

* * * * *

El equipo infantil es el único que actualmente cuenta con positivos, que sea por mucho tiempo, esta plantilla tiene mucho porvenir a no ser que en la edad del cambio, la edad juvenil, no se desbaraten y cambien para mal, esta es la exoperiencia que tenemos de estos últimos años.

* * * * *

Donde no hay más cera que la que arde es en la plantilla de los alevines, mucho trabajo le va a costar a Mateo Mayans el conservar la categoría y es que al suprimirse el equipo benjamin que creara Albereto Andonegui les ha hecho mucho daño a los niños ya que llegan a la edad alevín con pocos conocimientos y esto se nota.

* * * * *

En algunas tertuliasse comenta que para Raul Cobos los días están contados, no queremos ser agoreros, pero o cambia la mentalidad de éste o sino pronto ya vemos las tribunas llenas de pañuelos pidiendo su relevo.

* * * * *

A pesar de día buena marcha de principio de temporada, tampoco van muy bién los baloncestistas. Dos derrotas continuas e imprevistas han dado al traste con la creencia de que este año se iba a barrer de calle, parecía que no se tenía en cuenta al contrario. Esperamos y deseamos una pronta reacción.

EL C. D. ANDRAITX CAE EN PICADO

Ni el más pesimista de los aficionados hubiera creído que tras los buenos comienzos de nuestro equipo en los albores de la campaña, iban a caer destrozadas sus ilusiones con solo diez partidos de campeonato, pero así ha sido y resulta que tras el primer cuarto de la competición ya tenemos al equipo en los lugares medianos de la clasificación, cuando todo hacía creer que este año se ha reunido el mejor equipo en muchos años y hay que dar fe que la directiva ha trabajado con improbos esfuerzos para conseguir tan buen plantel de jugadores.

Pero los resultados están ahí: dos puntos en los últimos cinco partidos que hablan por sí solos de lo mal que está funcionando el equipo y de lo pésimo que se están desarrollando los acontecimientos en el club. Es hora de buscar soluciones hay que frenar esta mala racha ya que la afición, que vibró en los comienzos de la competición, ahora ya está desanimada y esto evidentemente va a perjudicar la marcha del club, sino manda, también, al traste, las ilusiones de esos esforzados directivos. Si esto sucediera, no sabemos como se llegaría a solucionar.

Sería cosa fácil buscar un culpable ya que en el deporte es fácil, siempre suele caer en el entrenador, aunque por esta vez parece que la teoría no va desencaminada ya que Raul Cobo esta temporada no está dando la medida de un entrenador para optar a los puestos altos de la clasificación. El año pasado con un equipo mediano realizó una buena campaña y parecía que era el entrenador óptimo para llevar a la actual plantilla a realizar un buen papel en la competición y quizás a conseguir cotas ampliamente deseadas por todos los aficionados, ahora nos encontramos que, si bien es un buen preparador físico, le faltan ideas a la hora de plantear los partidos así como en las tácticas a em-

plear.

A principios de temporada todos estábamos satisfechos con la actual plantilla pues parecía que podían satisfacer las aspiraciones del club que eran las máximas, pero parece que a Cobolas cosas no le van bien, parece como si le equipo le viniera grande, le falta moral de campeón, le falta agresividad y monta su táctica en todo momento basada en la contención cosa que hace más fácil el juego del contrario y ya se sale con el partido medio perdido. Es preciso que se salga a ganar, con ganas, con ilusión, con empuje. Buscar el empate desde el principio no es si no conseguir la derrota y en el mejor de los casos perder un punto. Somos de los que creemos que es mejor conseguir un empate habiendo luchado por la victoria que llegar al final del partido con el empate inicial.

A estas alturas nos tememos que será difícil enmendar la papeleta pero no hay que desanimarse e intentarlo todo, es verdad que el equipo está tocado y bastante falto de moral por ello es necesario que una vez más aunamos esfuerzos afición, directiva, jugadores y entrenador. Si es preciso leerle la cartilla al entrenador se le lee animándole a que cambie su modo de ver las cosas y que satisfaga las ilusiones, las esperanzas y la confianza puestas en él al principio de temporada. JOFRE

ES SERMÓ DE SA BEATA

Escoltau amb devoció
 i atenció
 i vos contaré es sermó
 de sa beata.

Té casera qui la mata
 es dematins,
 i no agrada an es fadrins
 una miqueta
 Ella du sa cara neta
 i va enllestida
 però és lletja fora mida
 per tot es cos.
 Cara llarga i cap gros
 i molt morruda,
 és peluda i mostatxada
 i du pels uis
 lleganyes a caramulls.
 Sols no és capaç
 un homo amb un tiràs
 decantar-les.
 Tot això no vol dir res;
 casera té!
 No obstant un dia em digué:
 -Mestre Rafel
 si voleu guanyar el cel,
 m'heu de casar,
 perquè jo no puc estar
 així un dia!
 Jo voldria esser nuvia
 avui mateix.
 Senyor, d'una cosa em queix
 de Jesucrist,
 i és perquè mai n'he vist
 cap de fradí
 que se vulga acostar a mi
 amb interès.
 ¿De quin modo s'ha de fer
 per casarmè?-
 I jo per consolar-lè,
 dic: -Lo millor
 comana't an'el Senyor
 qui t'ha creada,
 mans juntes, ajonoiada,
 demana-le-hi.
 Vet aquí es millor consel
 que et puc donar.-
 Se'n va anar davant l'altar
 apesurada,
 trista i desconsolada:
 -¿Quins comptes feis?
 Jo m'arrancaré es cabeis
 si no em casau.
 Sants i santes, davallau
 del paradís;
 acudiu, que n'és precís,
 a davant Déu.
 Digau-me quin és es meu,
 que no estaré
 contenta fins que sabré
 ell a on jeu.
 Perque res trob que més treu
 com es casar.-

Aquest combat va durar
 quatre setmanes,
 passetjant sa mala cara
 i es nas brut.
 Un tan sols no n'hi ha hagut
 qui li hagi dit:
 -Jo vull esser ton marit;
 me vui casar.-
 I està més mal sofrida,
 tot lo dia rēnya i crida,
 perque no té
 ningú que li vulga bé.
 I sempre diu
 com ha d'arribar a s'estiu
 sense govern!
 -Jo em pens que aquest hivern
 farà bacó
 i me moriré d'amor
 com una vaca.
 Oh, quina cosa tan flaca
 que és una dona,
 com té s'instrument que sona
 i s'ha d'estar
 asseguda i esperar
 son ballador.
 Això me turmenta a jo;
 ¿per què no ve?
 Ha catorze anys que l'esper
 i és endebades,
 per més que faça culades
 i malaveig.
 Van encollats p'es passeig,
 van ells amb ells,
 i són com a cans nanells;
 lladren d'enfora.
 En acostar-m'hi devora,
 corrents se'n van.
 Jo no sé per què me fan
 aquests mals fets!
 No és que les trobí ferests,
 ni else barreig,
 antes be jo malaveig
 acostar-m'hi,
 però no else puc junyir,
 tan esquius són.
 Amb tots ets enginys del món
 he trebaiat,
 emperò no he loçrat
 el meu desig.
 I ara ja n'estic enmig
 de la veitura,
 ja està fet, ja no hi ha cura
 ni esperança,
 i el desig que mai descansa:
 m'he de rostir!-
 El sendemà dematí,
 a dins la cambra,
 plora qui plora la bamba
 i plorarà
 fins que se'n vulga deixar.

* * * * *